

Арал теңізі

Арал теңізі- жас Тұран
тақтасының үстінде
орналасқан көл.

Орналасуы: Қазақстан
Республикасы, Өзбекстан, Орталық
Азия.

Ауданы: 66 мың км²

Ұзындығы: 428 км

Ені: 235 км

Суының көлемі: 1064 км³

Тұздылығы: 9-11 промилле, кей
жерлерде 35 промилле.

Арал теңізінің картасы, 1853 жыл

Арал теңізінде ірілі- ұсақты *1100* аралдар тобы болатын, кейін олардың бірқатары түбектерге айналып, құрлыққа - қосылып кетті.

Кезіндегі ірі аралдары :

Көкарал, Барсакелмес,
Возраждение аралы
болған.

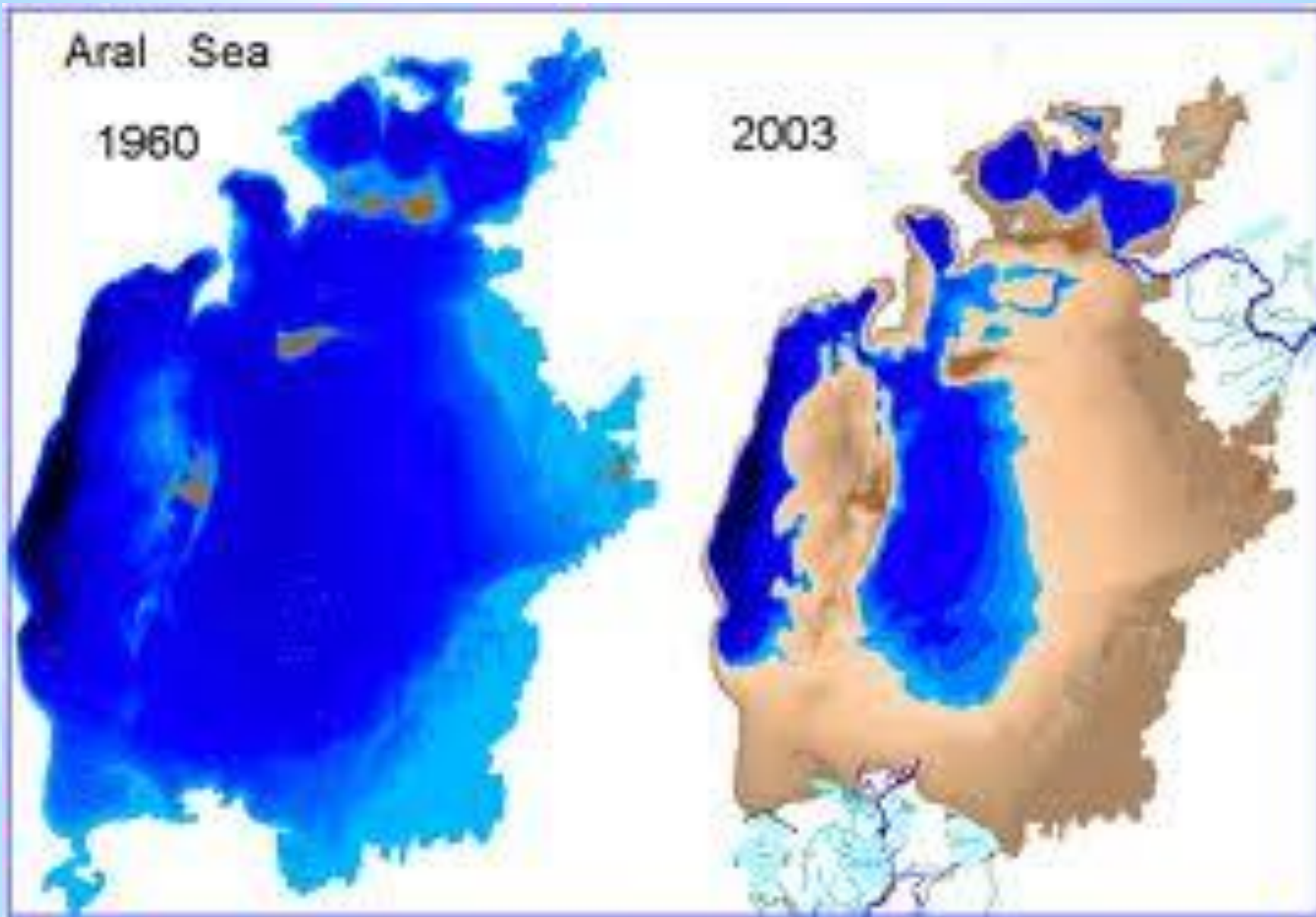
Климаты

Шұғыл континентті, құрғақ

Шілдеде
+24°+26°С
Ең жоғарғы t +45°

Жылдық
жауын-
шашын
оңт. 100мм,
солт. 125-13
0мм

Қаңтар
Оңтүстікте -6°-8°С
Солтүстікте -11°-12°С
Төменгі t -38°С

1960-2003 жылғы көрінісі

Теңіз Үлкен арал және Кіші Арал болып
екіге бөлініп жатыр.

July - September, 1989

1989жыл қыркүйек

August 12, 2003

2003жыл тамыз айы

1984-2012жылғы көрінісі.

1960

1985

1986

1987

1988

1989

1990

1991

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

2010

1960-2010 жылдар аралығындағы арал көрінісі.

Арал апатына себеп болған факторлар:

- ✓ жергілікті жердің тарихи-табиғи ерекшеліктерін ескермеу;
- ✓ ауыл шаруашылығын дұрыс жоспарламау, судың қорын есепке алмау;
- ✓ суды өте көп қажет ететін күріш, мақта дақылдарын барынша көбейтіп жіберу;
- ✓ жерді игерудің агротехникалық шараларын сақтамау және суды үнемді пайдаланбау; табиғат ресурстарын пайдалануға жіберілген қателіктер мен оны меңгерудің ғылыми тұрғыдан негізделмеуі болып табылады.

Аралдың маңында өте көптеген тастанды кемелер бар

Арал маңы

- **1994** жылы Орта Азия мемлекеттері Аралды құтқару қорын ұйымдастырды.
- Қазақстанның «Байқоңыр» аэроғарыштық экологиялық аймағының басшылығымен бірінші рет «Арал өңірінің картасы жасалған» (1992)
- **1998ж** Амстердамда 22 мемлекет қатысқан «Қоршаған орта және балалар» проблемасына арналған Халықаралық конгресте Арал балаларының денсаулығы мәселесі қаралды.

Арал теңізін қалпына келтіріп жандандыру жөніндегі бірнеше ғылыми болжамдар мен жобалар бар. Олар:

- Сібір өзендерін Қазақстанға бұру.
- Әмудария мен Сырдария өзендерінің суын реттеу арқылы суды молайту.
- Арал теңізін жартылай сақтап қалу.
- Каспий теңізінің суын жасанды канал арқылы әкелу.
- Жер асты суларын пайдалану.
- Арал теңізінің өздігінен табиғи ретттеулерін немесе толысуын күту.